

sil. Še slabše pa ravna ta, kdor otrokom ukazuje, da naj se lažejo, da bi druge ottrapali. Kako bote kaj takega otrokom za zelo vzeli, ako jutro sami po sebi store, kar ste jim danes ukazali? Ako hočete resnico imeti, tirjajte jo povsod. Ravno tako nikar ne pustite, da bi otroci kaj na videz storili, ker tako se le hliniti vadijo. Nikar ne tirjajte od otrok, da bi šibo, ktera jih je kaznovala, poljubili; zakaj veliko premagovanja je treba, preden da se kes tako močno očuti. Če pa otrok to stori prisiljen, je to le na videz, pri katerem se pa otrok hliniti navadi. Pa tudi prevelika ojstrost je kriva, da otroci lažejo. Skušnjava je prevelika, da bi otrok preojstrega odgojitelja ne nalagal in tako se kazni z zvijočo odtegnil. Otroci pa tudi lažejo, kadar se nevtlegoma in preojstro sprašujejo, posebno pa takrat, kadar se more soditi, da resnico iz blagih namenov prikrivajo. Vprašani hoče drugega obvarovati krega, kazni ali druge sitnosti, tedaj molči. Ako jih prisiliš, se ti zlažejo, ako ti pa resnico povedo, zatareš v njih blage čutila, kakor prijaznost, blagovoljnost do drugih, usmiljenje do stiskanih, in zadušiš nježno cvetlico sramožljivosti, ktero tudi majhen veter pohabi. Iz tega pa nikar ne sklepaj, da jaz terdim, da je boljše, če se pri otrocih ne meni veliko za to, če resnico govoré, ali se lažejo.

(Dalje prih.)

Nauk v branji v srednjem in višjem razredu ljudskih šol.

(Dalje.)

IV. Kako ravnati, da se berilna tvarina v glavi obderži.

Bere se poslednjič iz tega namena, da se z branjem kaj naučimo, t. j. da misli, vede in skušnje, ktere je kdo drugi zapisal, obrnemo si v svoj prid. Pri branju, se vé da, se mora naj pred na to gledati, da se učenci mehaniško brati navadijo, in da berilo razumejo; treba je pa tudi jih vaditi in napeljevati, kako ravnati, da bodo berilno tvarino v glavi obderžali, da bo potem njih dušna lastnina.

To pa se doseže: a) če se le zapopadek berilne tvarine pové, b) če se od besede do besede pové.

Kteri teh dveh bi se rabil, določi berilna tvarina, pa tudi učenci. Ne kaže pa, da bi se otroci kaj veliko v be-

rilu iz glave učili, ker se imajo drugih reči, kakor post. kerščanskega nauka in zgodb sv. pisma iz glave učiti. Kadar si učenec branje živo pred oči postavi in ga prav razumē, pa tudi vē povedati, kar je bral. Zakaj sleherna reč, ktera je mikavna za nas, ali ktera nas posebno gine se tudi spominu vtisne, in je naša dušna lastnina, ktero o svojem času porabimo. To se vidi pri brihtnih in razumnih ljudeh, ki so veliko po svetu skusili, ki so se veliko z drugimi pečali, ali ki so veliko, pa premišljeno brali.

Učenik naj tedaj z berilno tvarino tako ruzumno in pre-mišljeno ravnā, da jo bo učenec prav razumel in jo obsegel z domisljijo in s sercom. Bolj ko bodo otroci do reči veselje imeli, bolj bodo zapopadek obderžali. Ker so pa otroci nestanovitnega duha in se predočbe, misli in čuti hitro verstē, treba jim je pa pomagati. Vsak začut in občut se pa človeka toliko bolj stanovitno prime in se njegovega spomina prime, ako se večkrat ponavlja. Berilna vaja naj se tedaj, ko se je primerno obravnovala, večkrat prebira, in sicer toliko časa, da jo otroci do dobrega razumejo, pravilno naglašujejo in prav izražujejo. Vakernagel govori od tega v svojem poduku o mater-nem jeziku: „Kdor eno reč večkrat prebira, podoben je tistemu, kateri podobo dalj časa ogleduje; kdor pa le enkrat prebere, pa je podoben tistemu, ki jo le po verhu pogleda. V podobi vidi oko posamezne predstave, ter jih med sabo primerja tako, da ga nič ne moti; uho pa jih eno za drugo sliši; ktere je popred slišalo, odstopujejo čedalje bolj, in kolikor več časa mine, toliko manj jasne postajajo; spomin si jih ne more kakor v podobi vsak trenutek predstaviti. Le potem, ako se reč večkrat prebira, se predstave skupaj vežejo ter oživē“. Otrok naj potem zapopadek iz glave povē, le preveč na tanko ni treba tukaj ravnati, in otrok naj se pri miru pusti, naj povē s svojimi besedami, ali pa tako, kakor je v knjigah bral. Mlajši učenci bodo raje s temi besedami povedali, s katerim so v knjigi brali, ker primanjkuje jim še besedi in niso vajeni pismenskih oblik. Veliko težeje kaj povedo s svojimi besedami, kakor pa, da bi ponavljali branje od besede do besede, ker otroci se lahko iz glave učē. Tudi pri večjih učencih je tako, in le tisti, ki so že nekoliko izurjeni v pismenem jeziku, zamorejo se bolj prosto gibati.

Kar se je pa z besedami ponavljalo, se tudi lahko v pis-mene vaje oberne.

(Dalje prih.)